

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ВФПО
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ПРИЛУЦЬКИЙ ГУМАНІТАРНО-
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА»
ЧЕРНІГВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

**Історія України
Навчально-методичний посібник для очно-дистанційного навчання
(для студентів II курсу)**

КОНКУРС «Педагогічний ОСКАР–2023»

**НОМІНАЦІЯ. «Інтерактивний
навчально-методичний посібник з
дисципліни»**

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ (01 Освіта / Педагогіка)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ (013 Початкова освіта)

2022

Автор: Шатковська Алла Юріївна, кандидат історичних наук, викладач історії України, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

Рецензенти: Кочерга Ольга Миколаївна, кандидат педагогічних наук, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії», викладач-методист

Голубов Сергій Геннадійович, кваліфікаційна категорія «спеціаліст вищої категорії»

У посібнику міститься навчальний матеріал з курсу «Історія України» для студентів II курсу гуманітарно-педагогічного коледжу, плани лекційних і семінарських занять, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, схеми, рекомендована література, посилання на корисні сайти.

Рекомендовано цикловою комісією соціально-економічних та мистецьких дисциплін.

Протокол №3 від «25» листопада 2022 р.

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема. Україна на початку ХХ ст.	
Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.	8
Тема. Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920-1939 рр.)	20
Тема. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)	28
Тема. Становище України у повоєнний період (1945-1946 рр.). Соціально – економічний розвиток України умовах «відлиги» та в період загострення кризи радянської системи (1954-1985 рр.)	35
Тема. Відновлення незалежності України	45
Основні підручники та навчальні посібники. Інформаційні ресурси	52

ВСТУП

Курс «Історія України» має на меті сприяти розвитку особистості, яка володіє ключовими і предметними компетентностями, усвідомлює власну національну ідентичність, має патріотичний світогляд, займає активну громадянську позицію, розуміє виклики глобалізованого світу і здатна реагувати на динаміку суспільних завдань через засвоєння й осмислення історичних явищ і процесів, що стосуються національних інтересів України ХХ–ХХІ ст..

Ця мета конкретизується в **комплексі завдань**, серед яких пріоритетними є:

– поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей і вмінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;

– набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі ХХ–ХХІ ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності Українського народу, значення культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української;

– розвиток історичного, критичного і творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу й проблеми, що стоять перед країною і світом, формувати висловлення й обстоювати власний погляд на інформацію;

– розуміння національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;

– ознайомлення з культурними надбаннями, зокрема з цінностями та історико-культурними традиціями українського та інших народів;

– формування національної політичної й правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні з національними та загальнолюдськими цінностями.

Зміст курсу структурований за проблемно-тематичним принципом. Особливу увагу приділено питанням становлення національної державності, взаємодії людини і держави, життю людини в суспільстві. Змістове наповнення предмета базується на засадах: *громадянської спрямованості* – розвитку громадянської свідомості, активної життєвої позиції й патріотизму особистості, яка володіє глибокими історичними знаннями і розумінням національного інтересу України та готова його обстоювати; *людиноцентризму* – уваги до людини та її поведінкових мотивацій, відкритті зв'язків між формуванням особистісних цінностей і розвитком суспільства; *україноцентризму* – представлення новітньої історії України в контексті всесвітньої історії з розкриттям у ній тих сюжетів, які відображають боротьбу українського народу за свободу і державність; *націєтворення* –

висвітлення історії України ХХ–ХХІ ст. як процесу формування сучасної української нації.

У зміст курсу інтегровано низку інших, актуальних сьогодні змістових ліній. Змістова лінія **«Екологічна безпека та сталий розвиток»** передбачає формування у студентів соціальної активності, відповідальності та екологічної свідомості, готовності брати участь у вирішенні питань збереження довкілля і розвитку суспільства, усвідомлення важливості сталого розвитку для майбутніх поколінь. Студентів орієнтують на особисту відповідальність за сталий розвиток, зокрема на такі способи діяльності, які забезпечують збереження навколишнього середовища, а також на оцінку й (за необхідності) зміну власних споживчих звичок і способу життя.

Реалізація змістової лінії **«Громадянська відповідальність»** сприятиме формуванню діяльного члена громади і суспільства, який розуміє принципи і механізми функціонування суспільства, є вільною особистістю, яка визнає загальнолюдські й національні цінності та керується морально-етичними критеріями і почуттям громадянської відповідальності у власній поведінці. Студентів орієнтують на усвідомлення своєї ролі в суспільстві, набуття вмінь приймати рішення, розуміння важливості громадських ініціатив та участі в їх реалізації.

Вивчення питань, що належать до змістової лінії **«Здоров'я і безпека»**, має на меті сформувати студента як духовно, емоційно, соціально й фізично повноцінного члена суспільства, здатного дотримуватися здорового способу життя і формувати безпечне життєве середовище. Студентів навчають знати і розуміти права, обов'язки і відповідальність, що пов'язані з дотриманням правил безпеки, розвивають уміння здорової й безпечної поведінки, орієнтують на розуміння взаємозалежності між колективною й індивідуальною безпекою.

Змістова лінія **«Культурна самосвідомість»** спрямована на розвиток студента як особистості, яка розуміє роль культури у формуванні мислення, усвідомлює зміни різних культур упродовж історії, має уявлення про різноманіття культур та їх особливості, цінує свою культуру і культурну багатоманітність світу. Студентів орієнтують на усвідомлення і вивчення культурної багатоманітності світу, розвиток власної культурної свідомості, набуття знань про становлення та взаємодію національних культур.

Під час вивчення питань, що належать до змістової лінії **«Інформаційне середовище»**, головною метою є зростання студента як людини, яка сприймає і розуміє навколишнє інформаційне середовище, здатна його критично аналізувати, а також діяти в ньому відповідно до своїх цілей і усталеної в суспільстві комунікативної етики. Студентів орієнтують на формування ефективних способів пошуку необхідної інформації, що охоплюють різні середовища і бази даних, на розвиток уміння критично аналізувати інформацію для прийняття особистих рішень.

Змістова лінія **«Цінності й моральність»** спрямована на формування студента як морально повноцінної людини, яка знає загальновизнані правила

поведінки, не байдужа до нехтування ними і за потреби реагує на це відповідно до можливостей. Студентів орієнтують на рефлексію про принципи власної поведінки і поведінки інших людей, застосування вмінь розв'язувати світоглядні (ціннісні, моральні) конфлікти і робити відповідальний вибір.

Комплексним показником рівня історичної освіти є **предметно-історична компетентність** студентів, тобто здатність пізнавати минуле, заснована на знаннях, ціннісних орієнтирах і досвіді, набутих під час навчання. Елементами історичної компетентності є: *хронологічна компетентність*, тобто уміння орієнтуватися в історичному часі, встановлювати близькі та далекі причино-наслідкові зв'язки, розглядати суспільні явища в конкретно-історичних умовах, виявляти зміни і тяглість життя суспільства; *просторова компетентність* – уміння орієнтуватися в історичному просторі та знаходити взаємозалежності в розвитку суспільства, господарства, культури і природного довкілля; *інформаційна компетентність* – уміння працювати з джерелами історичної інформації, інтерпретувати зміст джерел, визначати їх надійність, виявляти і критично аналізувати розбіжності в позиціях авторів джерел; *логічна компетентність* – уміння визначати і застосовувати теоретичні поняття для аналізу й пояснення історичних подій та явищ, ставити запитання та шукати відповіді, розуміти множинність трактувань минулого та зіставляти різні його інтерпретації; *аксіологічна компетентність* – уміння формулювати оцінку історичних подій та історичних постатей, суголосну до цінностей та уявлень відповідного часу чи відповідної групи людей, осмислювати зв'язки між минулим і сучасним життям.

Завдання *знати* передбачає, що студент(ка) повинні, використовуючи джерельну інформацію, назвати й обґрунтувати часові межі історичного явища; віднести історичну подію до певного часового проміжку, історичного періоду; розпізнати на карті позначені, але не підписані історико-просторові об'єкти; стисло описати історичне явище, процес (перелічити ознаки), вільно відтворити представлене пояснення факту (розкрити зміст, вплив, значення), виділити суттєві характеристики поняття (пояснити, дати визначення) тощо.

Виконання студентом(кою) завдання *вміти* має продемонструвати його/її здатність оперувати певним алгоритмом дій: відбирати з масиву фактів ті, що характеризують історичне явище чи процес; розміщувати відібрані факти в хронологічній послідовності, синхронізувати їх відповідно до історико-географічних регіонів чи адміністративно-політичних утворень. Студенти повинні вміти користуватися картою як джерелом інформації, виділяти потрібну (тобто аналізувати) і групувати за певною ознакою (класифікувати) інформацію з різних джерел; систематизувати, узагальнювати та інтерпретувати факти; характеризувати явища, процеси, періоди, геополітичну ситуацію; порівнювати, визначати передумови й наслідки історичних подій, мотиви вчинків історичних осіб, висловлювати й обґрунтувати судження про їхні рішення, позиції, погляди, діяльність;

виявляти факти, які ставлять під сумнів пропоновані твердження (наводити контраргументи); прогнозувати суспільні зміни тощо.

Умовою досягнення результатів, що пов'язані з осмисленням ключових історичних явищ, оцінкою діяльності історичних осіб ХХ-ХХІ ст., є дослідницько-пошукова робота.

**Тема. Україна на початку ХХ ст.
Українська національно-демократична революція 1917-1920 рр.**

Студенти повинні знати:

- ◆ основні події та провідних діячів української революції;
- ◆ етапи формування української державності в ході революції;
- ◆ причини, поразки та історичне значення боротьби українського народу за незалежність у 1917-1920 рр.
- ◆ яким було становище України на поч. ХХ ст.?
- ◆ у чому проявилася національна трагедія українців у Першій світовій війні.

План

1. Мирний розвиток революційного процесу (лютий – липень 1917 р.).
2. В умовах загальної революційної кризи (липень – жовтень 1917 р.).
3. Розвиток революції в післяжовтневий період (жовтень 1917 – січень 1918р.).
4. Державно-політичний режим на Україні у період 1918-1919 рр.
5. Боротьба проти денікінщини.
6. Завершення громадянської війни.

1. Перемога Лютневої буржуазно-демократичної революції. Ліквідація органів самодержавної влади. Виникнення Тимчасового уряду і Рад робітничих, селянських і солдатських депутатів. Двовладдя. Утворення Центральної Ради. I та II Універсали. Діяльність політичних партій в Україні.

2. Липневі події у Петрограді та їх наслідки в Україні. Активізація контрреволюційних сил. Роль революційних сил України у розгромі корніловського заклоту. Більшовизація Рад. Катастрофічний стан економіки. Криза влади. Революційний робочий рух, селянські виступи.

3. Перемога збройного повстання у Петрограді. Міжвладдя на Україні. III Універсал Центральної Ради та проголошення Української Народної Республіки. IV Універсал. Перший Всеукраїнський з'їзд Рад та проголошення України радянською республікою. Встановлення радянської влади.

4. Причини громадянської війни. Окупація України німецькими та австро-угорськими військами. Повернення Центральної ради. Українська гетьманська держава. Повстансько-партизанська боротьба проти окупантів і гетьманського режиму. Прихід до влади Директорії. Відновлення й падіння радянської влади.

5. Ліквідація денікінцями соціальних і національних завоювань. Запровадження в Україні буржуазно-поміщицької диктатури. Повстансько-партизанський рух у тилу Добровольчої армії. Наступальні

операції Червоної армії на Південному фронті. Визволення України від білогвардійців.

6. Здійснення програми соціалістичних перетворень після розгрому денікінської армії. Державне і господарське будівництво. Зміцнення союзу робітничого класу та селянства. Радянсько-польська війна. Врангелівський фронт. Поразка білогвардійських армій. Розгром петлюрівських військ.

Теми рефератів, доповідей:

1. Основні революційні події в Україні в 1905-1907 рр.
2. Класи і партії в умовах Першої світової війни.

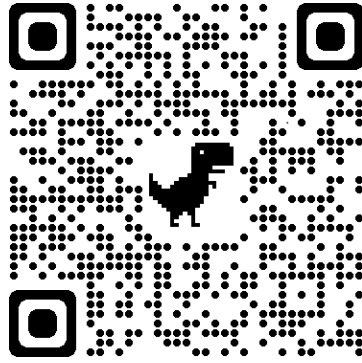
Питання, винесені на самостійне вивчення.

1. Україна в роки Першої світової війни
2. Західноукраїнська Народна республіка. Війна з більшовицькою та «Білою» Росією.

Питання для самоконтролю.

1. Як проходив процес створення нових владних структур після повалення царизму?
2. Як склалися відносини між Центральною радою і Тимчасовим урядом?
3. Яке значення для долі України мали I та II Універсали Центральної ради?
4. Коли і за яких обставин була проголошена Українська Народна Республіка?
5. За який обставин була утворена Українська Народна Республіка (більшовицька) у Харкові?
6. Як склалися взаємовідносини Української Народної Республіки з радянською Росією?
7. Яких результатів вдалося досягти українській делегації під час мирних переговорів 1918р. у Брест-Литовську?
8. Як ви вважаєте, розгін німцями Центральної ради у квітні 1918 р. був випадковістю чи закономірністю?
9. Визначте місце України в стратегії воюючих сторін у період Першої світової війни.
10. В чому суть і зміст аграрної реформи Столипіна?

Про революцію, Першу світову війну, боротьбу за збереження державності та українські землі в складі іноземних держав.

**УКРАЇНА В ПЕРШІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ
(1914-1918 рр.)**

1914 р.

Формування українського національного руху

Розкол населення

← **На боці Австро-Угорщини
Росії
та Німеччини (Троїстий союз)
(Антанта)**
Західна Україна
К. Левицький (ГУР)
Д. Донцов (СВУ)
Г. Коссак (УСС)

→ **На боці**

Наддніпрянська, Південна
С. Петлюра
В. Винниченко

Воєнні дії:

- перемінні успіхи (1914 – 1916 рр.);
- «окопна війна» (1917 р.)

РОСІЙСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ

← **Буржуазна
(лютий, 1917 р.)**

→ **Соціалістична (більшовицький переворот)
(жовтень, 1917 р.)**

**УКРАЇНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ
(березень, 1917 р.)**

← **За незалежність:
Росією:
Центральна Рада
Білогвардійці
(04.03.1917 – 30.04.1918 рр.)**

↓ **Анархісти**

**Н.Махно
(1918-1920 рр.)**

→ **За союз із

(1919-1920 рр.)**

М. Грушевський

УНР

Гетьман Павло Скоропадський
(30.04.-14.12.1918 р.)

Українська Держава

Директорія

(18.12.1918 – 26.12.1919 рр.)

С. Петлюра

УНР

Євген Петрушевич

(13.11.1918 – 1919 рр.)

А. Денікін, П.Врангель

Червоноармійці (більшовики)
1917 р.
УСРР

Війна більшовиків з УНР:
з ЦР (1917-1918 рр.);

з Директорією (1918-1919 рр.)

Злука (22.01.1919 р.)

Соборна держава

ЗУНР

Іноземна інтервенція:

Німеччина ↓

Антанта (Англія, Франція)

Польща

Радянсько-польська війна
(1919-1921 рр.)

Не утворено
незалежну

Українську національну державу

Ризький мир
(квітень, 1921 р.)

Зберігся поділ України

**В складі Польщі, Румунії,
СРСР**

Чехословаччини

Західна Україна

Південна

В складі

Надніпрянська,

Тести.

1. В якому році в Російській імперії почалося промислове піднесення:
а) 1900-1903 рр.;
б) 1904-1908 рр.;
в) 1909-1913 рр. ?

2. Хто є автором програмного документу РУП «Самостійна Україна»:
 - а) М. Грушевський;
 - б) Д. Антонович;
 - в) М. Міхновський?

3. В якому році засновано Українську демократичну партію:
 - а) 1903 р.;
 - б) 1904 р.;
 - в) 1905 р.?

4. На яких ідеологічних засадах засновувалась програма Української демократичної партії:
 - а) монархізм;
 - б) лібералізм;
 - в) радикалізм?

5. Які країни входили до Четверного союзу:
 - а) Німеччина;
 - б) Туреччина;
 - в) Болгарія;
 - г) Австро-Угорщина;
 - д) Росія?

6. Які країни входили до складу Антанти:
 - а) Туреччина;
 - б) Болгарія;
 - в) Англія;
 - г) Франція;
 - д) Росія?

7. Коли засновано Головну Українську Раду (ГУР):
 - а) 1912 р.;
 - б) 1914 р.;
 - в) 1917 р.?

8. Всеукраїнський національний конгрес на початку квітня 1917 р. в Києві розглядав питання про:
 - а) збереження Росії централізованою, єдиною і неділимою державою;
 - б) вихід із Російської Федерації і побудову самостійної незалежної суверенної демократичної Української держави;
 - в) створення Української Національної Республіки у федеративному зв'язку з Російською державою;

- г) широку національно-територіальну автономію України в єдиній союзній федеративній державі;
- д) створення соціалістичної республіки в Україні і приєднання до нової федерації народів, які входили до складу колишньої Російської імперії.

9. Відродження українським народом власної держави проголошувалось:

- а) відозвою «До Українського Народу»;
- б) III Універсалом Центральної Ради;
- в) «Статутом Вищого Управління України»;
- г) «Тимчасовою Інструкцією» Тимчасового уряду Російської Федерації;
- д) IV Універсалом Центральної Ради.

10. Українська Центральна Рада зазнала поразки весною 1918 р. і змушена була віддати владу через:

- а) брак необхідного політичного і державного досвіду в керівників Центральної Ради;
- б) відсутність зовнішньої підтримки з боку європейських держав;
- в) втрату авторитету державної влади серед промисловців, робітників, землевласників-поміщиків, заможних селян та незаможного селянства;
- г) незадоволення політикою Ради серед національних меншин;
- д) втрату підтримки з боку німецьких та австро-угорських окупаційних військ.

11. Перше становлення радянської влади в Україні відбулося:

- а) у грудні 1917 р.
- б) у листопаді 1918 р.
- в) у січні 1919 р.
- г) на початку 1920 р.
- д) у жовтні 1920 р.

12. Гетьманський переворот у квітні 1918 р. був:

- а) бажанням робітників і селян встановити широкую народну демократичну українську владу;
- б) спробою консервативних політичних сил загасити полум'я революційних демократичних перетворень;
- в) намаганням заможних верств суспільства покласти край радикальним соціальним перетворенням і забезпечити право приватної власності;
- г) монархічним переворотом контрреволюційних землевласників буржуазії та офіцерства, представників російських партій;

- д) втручання окупаційних військ держав Четвертого союзу з метою перетворення України у колонію.
13. Головними умовами, на яких окупаційні Німеччина і Австро-Угорщина підтримали переворот, були:
- а) невизнання чинною Брест-Литовську угоду;
 - б) припинення діяльності Центральної Ради;
 - в) запровадження вільної торгівлі;
 - г) поліпшення правового становища та умов праці залізничникам;
 - д) відновлення прав власності на землю; збереження великих маєтків;
 - є) оплата за військову допомогу Україні.
14. Новий державний громадський та економічний лад Української держави знайшов підтримку серед:
- а) робітників і селян;
 - б) хліборобів-власників;
 - в) середньої інтелігенції;
 - г) великих капіталістів та промисловців;
 - д) членів конституційно-демократичної партії і урядовців царських часів.
15. До здобутку зовнішньої політики гетьманського уряду відносяться:
- а) встановлення відносин з Фінляндією, Литвою, Доном, Кримом, Білорусією;
 - б) відновлення стосунків з Радянською Росією;
 - в) обмін тарифікаційними грамотами між Німеччиною, Болгарією і Туреччиною;
 - г) врегулювання суперечностей між Польщею та Румунією;
 - д) визнання Української держави країнами Антанти.
16. Досягнення гетьманської держави у галузі культури складали:
- а) заснування Української академії наук;
 - б) створення Державного Українського Архіву, національної Галереї Мистецтв, Української національної бібліотеки;
 - в) відкриття державного українського університету у Києві, у Кам'янці-Подільському;
 - г) проведення українізації російських гімназій;
 - д) запроваджено перехід на навчання українською мовою в усіх школах.
17. Після приходу до влади Директорії – тимчасового верховного органу УНР революційного часу – в Україні були відновлені:
- а) діяльність Центральної Ради;
 - б) попередня назва держави;

- в) республіканська форма державного устрою;
- г) чинність усіх законів УНР;
- д) автономія єврейської, польської та німецької громад.

18. Головою Директорії Української Народної Республіки обиралися:

- а) М. Грушевський;
- б) С. Петлюра;
- в) Є. Петрушевич;
- г) В. Винниченко;
- д) К. Левицький.

19. Українська Народна Республіка в добу Директорії вела бойові дії проти:

- а) військ країн Антанти та США;
- б) більшовицьких військових формувань;
- в) добровольчої армії;
- г) повстанських загонів отамана Григор'єва, Махна та інших;
- д) польських агресорів;
- є) угорських та румунських збройних угруповань.

20. Директорія УНР досягла найбільших успіхів в:

- а) сфері зовнішньої політики;
- б) області економічних перетворень;
- в) боротьбі з російсько-більшовицькою експансією;
- г) зносинах з урядом Західноукраїнської Народної Республіки;
- д) справі культурної розбудови.

21. Західноукраїнська Народна Республіка була проголошена:

- а) представницьким зібранням делегатів українських партій і депутатів парламенту Східної Галичини і Буковини 18-19 жовтня 1918 р.;
- б) польською ліквідаційною комісією в кінці жовтня 1918 р.;
- в) членами Української Національної Ради і Російського комітету 1 листопада 1918 р.;
- г) тимчасовим законом про державну самостійність українських земель 13 листопада 1918 р.;
- д) верховною радою країни Антанти в січні 1919 р.

22. Ініціатором об'єднання всіх українських земель в єдину державу виступили:

- а) Українська Національна Рада на початку листопада 1918 р.;
- б) Українська Центральна Рада в січні 1918 р.;
- в) Українська держава П. Скоропадського на початку листопада 1918 р.;

- г) Директорія Української Народної Республіки в січні 1919 р.;
- д) Радянський уряд «Незалежної Української Соціалістичної Радянської Республіки» на початку січня 1919 р.

23. Акт злуки всіх українських земель в єдину незалежну Велику Соборну Україну був виголошений святковим Універсалом 22 січня 1919 р. у Києві. Яка його подальша доля:
- а) діяв до моменту закінчення громадянської війни і включення східної частини України до складу Радянського Союзу у 1922 р.;
 - б) припинив свою дію за рішенням української делегації у березні 1921 р. на мирних переговорах між Польщею і Росією у Ризі;
 - в) був відмінений анти окупаційним маніфестом урядом ЗУНР у березні 1923 р.;
 - г) перестав бути чинним через денонсацію його урядом Є. Петрушевича (ЗУНР) наприкінці 1919 р.;
 - д) втратив свою чинність через наступ радянських військ проти об'єднаної польсько-української армії в липні – серпні 1920 р.?
24. Західноукраїнська Народна Республіка припинила своє існування:
- а) внаслідок відсутності політичного досвіду урядових кіл;
 - б) через втручання збройних формувань сусідніх держав Польщі та Румунії;
 - в) відсутність підтримки та сприяння врегулювання відносин ЗУНР із сусідніми державами з боку країни Антанти і США;
 - г) тому що не мала достатньої підтримки з боку населення Східної Галичини, Буковини та Закарпаття;
 - д) воєнних дій між Російською Федерацією і Польщею та створення на західноукраїнських землях на початку серпня 1920 р. Галицької СРР.

Термінологічний словник.

Центральна Рада – широкопредставницький громадський орган, сформований у березні 1917 р. у Києві з представників українських партій,

наукових, освітніх, кооперативних, студентських та інших організацій; новий революційний парламент української держави.

Аграрна Республіка – державне національно-політичне утворення, різні види якого існували на етнічних українських землях у 1917-1920 рр.: Українська Народна Республіка доби Центральної Ради (листопад 1917 р. – квітень 1918 р.); Західна Українська Республіка (листопад 1918 р. – березень 1923 р.); Українська Народна Республіка, єдина (січень 1919 р. – листопад 1919 р.); Українська Народна Республіка (більшовицька) – маріонеткове формування пробільшовицьких кіл України (грудень 1917 р. – січень 1919 р.).

Директорія – формування, створене 13 листопада 1918 р. на таємних зборах опозиційного Українського Національного Союзу за участю Селянської спілки, профспілки залізничників і командирів загону січових стрільців; керівний політичний орган повстання проти гетьманського режиму в грудні 1918 р.; з 26 грудня 1918 р. – парламентське державне утворення. Припинило існування в березні 1921 р.

Гетьманський режим – виник унаслідок державного перевороту П. Скоропадського 22 квітня 1918 р., підтриманого німецько-австрійськими військами. Була створена Українська держава, в якій поряд з авторитарними співіснували республіканські елементи управління. У грудні 1918 р. унаслідок зміни зовнішньополітичного курсу на промонархічний, антиукраїнський режим П. Скоропадського було поновлено.

Унітарна держава – держава, що не має в своєму складі самостійних державних утворень; одна з форм державного устрою.

Таблиця. Хронологія теми.

1917, 23 – 27 лютого	Лютнева буржуазна революція в Росії
1917, 4 березня	Утворення Української Центральної Ради
1917, 6 – 8 квітня	Всеукраїнський національний конгрес
1917, 10 червня	I Універсал Центральної Ради
1917, 3 липня	II Універсал Центральної Ради
1917, 25 жовтня	Більшовицький переворот у Петрограді
1917, 7 листопада	III Універсал Центральної Ради
1917, 4 – 6 грудня	Всеукраїнський з'їзд рад у Києві
1917, 12 грудня	З'їзд рад у Харкові. Проголошення радянської влади в Україні
1918, 11 січня	IV Універсал Центральної Ради
1918, 27 січня	Брестський мирний договір між УНР і державами Четверного союзу
1918, 29 квітня	Ухвалення проекту Конституції УНР, обрання Президентом УНР М.Грушевського. Всеукраїнський хліборобський з'їзд: проголошення Павла Скоропадського гетьманом України

1918, 1 листопада	Всеукраїнське національне повстання у Львові
1918, 13 листопада	Утворення Директорії
1918, 27 листопада	Відкриття Української Академії наук (УАН), з 1921 р. – Всеукраїнська Академія наук, з 1936 р. – Академія наук УРСР, з 1994 р. – Національна академія наук України
1918, 19 грудня	Вступ Директорії до Києва.
1919, 22 січня	Проголошення в Києві акту Злуки УНР і ЗУНР
1919, лютий	Виникнення Комуністичної партії Східної Галичини (КПСГ, згодом – Комуністична партія Західної України (КПЗУ))
1919, березень	Прийняття Конституції УСРР
1919, грудень – 1920, квітень	Перший “Зимовий похід” військ УНР
1920, серпень	Заснування української військової організації (УВО)
1900	Створення в Харкові Революційної української партії – першої на східноукраїнських землях української політичної організації
1902	Створення Української народної партії
1904	Заснування Української радикальної партії
1906	Початок діяльності культурно-освітніх товариств “Просвіта” на Наддніпрянській Україні
1906 - 1909	Столипінська аграрна реформа
1908	Заснування Товариства українських поступовців
1914 – 1918	Перша світова війна
1914, 1 серпня	Створення у Львові Головної української ради
1914, 4 серпня	Створення у складі австро-угорської армії добровольчого легіону – Українські січові стрільці. Створення у Львові Союзу визволення України
1915, 1 травня	Реорганізація Головної української ради в Загальну українську раду
1916, 6 листопада	Указ імператора Австро-Угорщини про автономію Галичини

Висновки:

◆ У березні 1917 р. з утворенням Центральної Ради в Україні розгорнулася демократична національно-визвольна революція. Чотири Універсали Центральної Ради ознаменували шляхи до відродження української держави. Перший Універсал проголосив автономію України, четвертий – самостійність Української народної республіки.

◆ За збереження незалежної української держави виступали уряд П. Скоропадського, Директорія УНР, уряд ЗУНР.

- ◆ Проте спроба українського народу створити власну державу наштовхнулася на опір могутніх зовнішніх і внутрішніх сил.
 - *Війну проти незалежної України вела більшовицька Росія і місцевий більшовицький уряд.*
 - *Відкидали ідею незалежності України і боролися за її включення до складу Росії білогвардійців.*
 - *Не визнавали незалежність України і надавали допомогу білогвардійцям країни Антанти.*
 - *З антиукраїнських позицій виступали правлячі кола Польщі, які прагнули до розширення територій своєї держави за рахунок України.*
- ◆ До того ж, недостатньою виявилась соціальна база української революції, в діях українських політичних сил не було єдності, їм бракувало досвіду. Героїчна боротьба українського народу за свою незалежність завершилася поразкою.
- ◆ Українська революція 1917-1920 рр. сприяла консолідації української нації, накопиченню досвіду в боротьбі за незалежність. Без неї утворення незалежності України було б неможливим.
- ◆ Початок ХХ ст. став українським політичним ренесансом. Значними досягненнями національно-визвольного руху ознаменувалася революція 1905-1907 рр.
- ◆ Трагедією для українського народу була Перша світова війна, яка не лише завдала величезних людських і матеріальних втрат, а й розколола українське суспільство, українські політичні сили.
- ◆ Розвитку сільського господарства в Наддніпрянській Україні сприяла Столипінська аграрна реформа 1906-1911 рр.
- ◆ Проте відсутність державності, колонізаторська політика Російської та Австрійської імперій негативно позначилися на соціально-економічному розвитку України, не давали змогу українському народові сповна використати свої потенційні можливості.

Тема. Розвиток України в умовах утвердження тоталітарного режиму (1920-1939 рр.)

Студенти повинні знати:

- ◆ у чому полягала суть непу і як він запроваджувався в Україні?
- ◆ коли і як відбулося утворення СРСР?
- ◆ що таке «українізація» та які її наслідки?
- ◆ причини та наслідки сталінградської індустріалізації та колективізації;
- ◆ сутність сталінського тоталітарного режиму в Україні;
- ◆ яким був стан українських земель у складі Польщі, Чехословаччини, Румунії?
- ◆ зміст національно-визвольного руху в західноукраїнських землях;
- ◆ за яких обставин була проголошена самостійність Закарпатської України?

План.

1. Радянська Україна в 20-30 рр. ХХ ст.
Соціально-економічні перетворення в Україні на основі непу.
Україна і утворення СРСР.
Політика українізації.
Індустріалізація України.
Колективізація українського села.
Утворення сталінського тоталітарного режиму в Україні. Масові репресії.
2. Західна Україна в 20-30 – ті рр. ХХ ст.
Колонізація Західної України.
Українські землі під владою іноземних держав.
Політичне життя. Національно-визвольний рух.

Теми рефератів, доповідей:

1. Політичні погляди М. Скрипника та О. Шумського.
2. Українське національно-культурне відродження 20-30 рр. ХХ ст.
3. Тоталітаризм як явище світового порядку. Його суть і особливості в Радянському Союзі.
4. Політичні потреби А. Мельника та С. Бандери.
5. Організація українських націоналістів: стратегія і тактика.

Питання, винесені на самостійне вивчення.

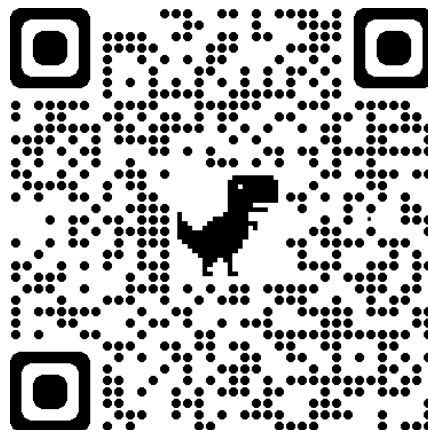
1. Становлення системи освіти в радянській Україні.
2. Розвиток національної науки.
3. Літературні течії в Україні.
4. Театр. Кіномистецтво.
5. Церковно-релігійне життя.

6. Образотворче мистецтво і архітектура.
7. Музична культура.

Питання для самоконтролю.

1. Поясніть, чому на початку 20-х років ХХ ст. юридично незалежна Україна не було суверенною державою?
2. Чи означало утворення СРСР остаточну втрату Україною самостійності?
3. В якому стані перебувало народне господарство України на початку 20-х років ХХ ст.?
4. Назвіть причини та прояви політичної кризи в Україні на початку 20-х років ХХ ст..
5. Порівняйте основні заходи в рамках непу з «воєнним комунізмом». Складіть порівняльну таблицю, сформулюйте суть непу.
6. У чому ви вбачаєте обмеженість та суперечливість непу?
7. Назвіть та прокоментуйте причини згорання непу.
8. Чому наслідки індустріалізації вважаються суперечливими і неоднозначними?
9. Яке місце займала колективізація сільського господарства в рамках курсу на модернізацію економіки?
10. Чи можна було уникнути голоду 1932-1933 рр.? Зробіть порівняльний аналіз голоду 1932-1933рр. з голодом 1921-1923 рр.
11. Розкрийте зміст поняття «українізація».
12. Охарактеризуйте сталінський тоталітарний режим і масові репресії в Україні.
13. У чому проявлялася асиміляторська політика польського уряду щодо українських земель в 20-30 – ті роки ХХ ст.? Як українське населення протидіяло асиміляторській політиці Польщі?
14. Охарактеризуйте становище українського населення в складі Румунії та Чехословаччини.

Утворення СРСР. Утвердження тоталітарного режиму.

ПЕРЕМОГА БІЛЬШОВИКІВ

(1919 – 1920 рр.)

- УСРР (06.01.1919 – 30.01.1937 рр.)

- СРСР (30.12.1922 р.)

- УРСР (30.01.1937 – 24.08.1991 рр.)

+

ПОЛІТИКА «ВОЄННОГО КОМУНІЗМУ»

(1919 – 1920 рр.)

+

«Червоний терор»

Голод (1921 – 1923 рр.)

2-3 млн. чоловік

НОВА ЕКОНОМІЧНА ПОЛІТИКА

(1921 – 1927/1929 рр.)

Відбудова господарства

+

Коренізація (українізація)

Але

1929 – 1938 рр.

Сталінська модернізація України

СТАЛІНСЬКА МОДЕРНІЗАЦІЯ

(1929 – 1938)

Планова економіка

(«п'ятирічки»)

В промисловості

господарстві

ІНДУСТРІАЛІЗАЦІЯ

КОЛЕКТИВІЗАЦІЯ

(1927-1933 рр.)

додаткове

недостатнє

УРСР стала

Геноцид

індустріальним

рр.)

центром СРСР

чоловік

В сільському

(1929-1933 рр.)

Диспропорція

фінансування з боку держави

Голодомор-

(1932-1933

5-10 млн.

Масові репресії

(1934-1939 рр.)

- робітники, селяни;
- інтелігенція;
- військові;
- духовенство;
- члени КП(б)У

ГУТАБ

(Головне управління таборами)

«Розстріляне відродження»

«Сталінська конституція»

(30.01.1937)

Монополія ВКП(б) на владу у державі

ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ

(1919-1939 рр.)

Долю західноукраїнських земель вирішила

Паризька мирна конференція

(1919 – 1920 рр.)

Польщі – Східна Галичина, Західна Волинь, Полісся,

Холмщина

Румунії – Північна Буковина, Південна Бессарабія

Включені до складу

Чехословаччини – Закарпаття

Незадоволення місцевого населення

Активізація суспільно-політичного життя

(20-30-ті роки ХХ ст.)

Зміна політичної ситуації в Європі

(зростає фашистська агресія)

Зміна

політичного становища західноукраїнських земель:

УРСР (жовтень 1939 р.) – Східна Галичина, Західна Волинь

Включені до складу

УРСР (червень-серпень 1940 р.) – Північна Буковина, Південна Бессарабія

Угорщини (березень 1939 р.) – Закарпаття

Тести.

1. Якою була офіційна назва української держави на початку 20-х років:
 - а) Українська Народна Республіка;
 - б) Українська Соціалістична Радянська Республіка;
 - в) Українська Радянська Соціалістична Республіка;
 - г) Українська держава?

2. Згідно з договором між УСРР і РСФСР від 28 грудня 1920 р. Україна формально була:
 - а) незалежною суверенною державою;
 - б) частиною унітарної держави;
 - в) автономією в складі РСФСР.

3. Коли було створено СРСР:
 - а) 28 грудня 1920 р.;
 - б) 30 грудня 1922 р.;
 - в) 31 січня 1924 р.?

4. Які з названих нижче державних утворень увійшли до складу СРСР:
 - а) РСФСР;
 - б) УСРР;
 - в) БСРР;
 - г) Грузія;
 - д) Вірменія;
 - є) Азербайджан;
 - ж) Закавказька Федерація?

5. Які функції входили виключно до повноважень уряду України:
 - а) сільське господарство;
 - б) зовнішня політика;
 - в) внутрішні справи;
 - г) зовнішня торгівля;
 - д) правосуддя;
 - є) освіта;
 - е) транспорт;
 - ж) армія і флот;
 - з) охорона здоров'я;
 - і) соціальне забезпечення;
 - к) фінанси?

6. До складу яких держав входили українські землі станом на 1 січня 1924р.:
 - а) СРСР;
 - б) Угорщини;

- в) Австрії;
- г) Румунії;
- д) Польщі;
- є) Чехословаччини;
- ж) Німеччини?

7. До складу яких держав входили українські землі станом на 1 вересня 1939 р.:

- а) СРСР;
- б) Угорщини;
- в) Австрії;
- г) Румунії;
- д) Польщі;
- є) Чехословаччини;
- ж) Німеччини?

8. Коли було створено ОУН:

- а) 1924 р.;
- б) 1929 р.;
- в) 1939 р.?

9. Західноукраїнські землі в складі Польщі:

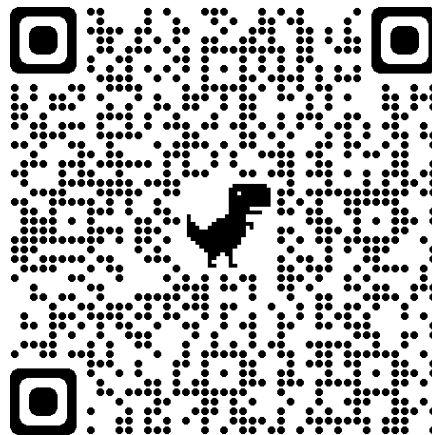
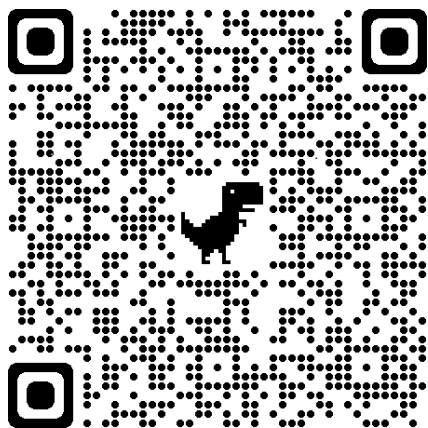
- а) отримували право на територіальну автономію;
- б) отримували право на національно-культурну автономію;
- в) були складовими унітарних держав.

10. Складовими адміністративно-командної системи в СРСР були:

- а) державна власність на засоби виробництва;
- б) зрощування партійного та державного апарату, який формувався на засадах особистої відданості, слухняності, готовності виконувати будь-який наказ зверху;
- в) відчуження широких верств трудящих від управління справами в суспільстві;
- г) встановлення тотального контролю з боку партійно-державного апарату над всіма сферами суспільного життя;
- д) підвищення інтелектуального рівня партійного і державного керівництва;
- є) встановлення робітничого контролю за виробництвом;
- є) широка гласність та інформованість широких верств населення про стан справ в суспільстві;
- ж) наявність багатопартійної системи;
- з) залучення широких верств населення до управління державою.

Перевір себе

Встановлення комуністичного тоталітарного режиму в Україні Утвердження більшовицького тоталітарного режиму в Україні

Термінологічний словник.

Автономія – самоуправління, право самостійного вирішення внутрішніх питань певною частиною держави.

Федерація – союзна держава, яка складається з державних утворень (республік, штатів, земель тощо), які мають певну політичну самостійність.

Унітаризм – державний устрій, який характеризується централізованим керівництвом адміністративно-територіальними одиницями і відсутності самоврядних засад.

Статус – правовий стан, становище.

Представницькі органи – органи, у т. ч. виборні, що представляють чийсь інтереси.

Тоталітарний режим – політичний лад, при якому державна влада зосереджується в руках певної групи (найчастіше політичної партії), яка знищує демократичні свободи, повністю підпорядковує всі сфери життя своїм інтересам і утримує контроль над суспільством методами терору, політичного і духовного закабалення.

Централізм – система управління, при якій центральні органи підпорядковують собі місцеві, не враховуючи особливостей і інтересів регіонів та областей.

Авторитаризм – державний лад, який характеризується режимом особливої влади, диктаторськими методами управління.

Конфедерація – союз держав, що зберігають незалежне існування, але об'єднанні з метою координації діяльності в певних, чітко визначених сферах.

Таблиця. Хронологія теми.

1920, квітень	Варшавська угода УНР і Польщі
1921, березень	Ризький мир
1921, жовтень	Виникнення Української автокефальної православної церкви (УАПЦ)
1921 – 1923	Голод в Україні
1922, 30 грудня	Утворення СРСР
1924, січень	Конституція СРСР
1925	Заснування Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО)
1925, травень	Конституція УСРР
1928, травень - липень	“Шахтинська справа”
1929, 3 лютого	Заснування Організації українських націоналістів (ОУН)
1930, березень – квітень	Судовий процес у справі “СВУ”
1931, березень	Судовий процес у справі “УНЦ”
1932 – 1933	Масовий голод в Україні
1937, січень	Конституція УРСР
1939, 15 березня	Проголошення незалежності Карпатської України

Висновки:

- ◆ Між двома світовими війнами Україна знаходилася в «четвертованому» стані.
- ◆ Більшість українських земель, формально, як Українська Радянська Соціалістична Республіка, перебували в радянській імперії з тоталітарним комуністичним режимом, безмежною владою Сталіна. Модернізація України, яку здійснювали комуністи супроводжувалася придушенням національно-визвольного руху, примусовою колективізацією, голодомором, масовими репресіями.
- ◆ Замість гармонійного соціалістичного суспільства з високоефективною плановою економікою народ України отримав небачену до того тиранію і деформовану, засновану на примусовій праці, економіку.
- ◆ Західноукраїнські землі в 20-30 – ті рр. ХХ ст. були об'єктом соціально-економічного, національного гноблення з боку Польщі, Чехословаччини, Румунії. Колонізаторська політика викликала широкий національно-визвольний рух, очолюваний українськими політичними партіями та рухами. Великим впливом серед населення західноукраїнських земель користувалася Організація українських націоналістів, заснована у 1929 р. на засадах інтегрального націоналізму.

◆ Найвищим досягненням українського національно-визвольного руху в міжвоєнний період було проголошення 15 березня 1939 р. незалежної Карпатської України.

Тема. Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Студенти повинні знати:

- ◆ які територіальні зміни відбулися в Україні на початку Другої світової війни?
- ◆ події початкового етапу Великої Вітчизняної війни і причини стратегічних поразок Червоної Армії;
- ◆ риси німецького окупаційного режиму;
- ◆ особливості українського антифашистського руху Опору;
- ◆ як відбувалося звільнення України?
- ◆ який внесок зробив український народ у розгром фашистської Німеччини?

План.

1. Оборонні бої на Україні на першому етапі війни.
 2. Всенародна боротьба на тимчасово окупованій території.
 3. Звільнення України від німецько-фашистських загарбників.
-
1. Україна в загарбницьких планах фашистського рейху. Вторгнення німецько-фашистських армій на територію Радянського Союзу. Бої у прикордонних районах України. Оборона Києва й Одеси. Причини невдач Червоної Армії у перший період війни. Підготовка до розгортання боротьби в тилу ворога.
 2. Німецько-фашистський терористичний режим на території України. Знищення мирного населення. Діяльність партійного і комсомольського підпілля. Бойові дії партизанів. Партизанські з'єднання під командуванням С.А. Ковпака, О.М. Сабурова, О.Ф. Федорова. Розгортання антифашистської боротьби. Діяльність ОУН-УПА.
 3. Загальний наступ Червоної Армії взимку 1942-1943 рр. Початок визволення України. Вигнання окупантів з Лівобережної України і Донбасу. Битва за Дніпро. Визволення Києва. Вигнання німців з Правобережної України. Корсунь-Шевченківська битва. Визволення Одеси. Перемога в Криму. Внесок народу України в розгром фашистської Німеччини.

Теми рефератів, доповідей:

1. Українська повстанська армія.
2. Партизанська боротьба в Україні.
3. Українське питання у міжнародній політиці напередодні та на початку Другої світової війни.
4. Культурне життя в Україні в період Другої світової війни.

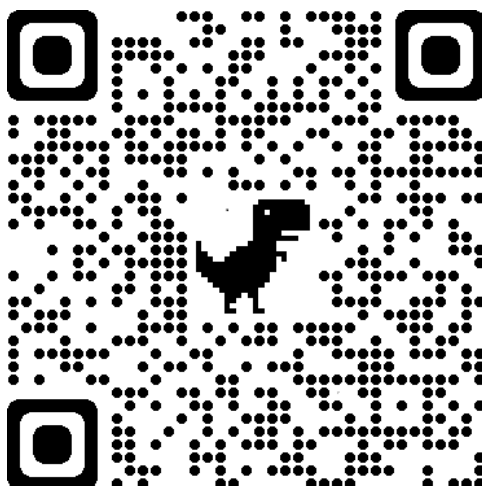
Питання, винесені на самостійне вивчення.

1. Бойові дії 1941-1944 рр.
2. Українська культура в умовах війни.
3. Людські, матеріальні та культурні втрати України в роки Другої світової війни.

Питання для самоконтролю.

1. Дайте оцінку пакту Молотова-Ріббентропа від 23 серпня 1939 р. з точки зору міжнародного права.
2. Покажіть неоднозначність і суперечливість політичних, економічних і соціальних перетворень на західноукраїнських землях після приєднання їх до Радянського Союзу.
3. Проаналізуйте причини поразки Червоної Армії на початковому етапі війни.
4. Якими були плани фашистського керівництва щодо України?
5. Охарактеризуйте фашистський окупаційний режим на українських землях.
6. Розкажіть про внесок радянського партизанського та підпільного руху в перемогу над фашизмом.
7. Дайте оцінку діяльності ОУН-УПА в роки Другої світової війни.
8. Назвіть і охарактеризуйте основні операції по визволенню України від фашистських загарбників.
9. Охарактеризуйте внесок українського народу в перемогу над фашизмом.
10. Розкажіть про основні наслідки Другої світової війни для України.

Україна в Другій світовій війні

УКРАЇНА В ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ (1939-1945 рр.)

Радянсько-німецькі договори:

- «Пакт Ріббентропа-Молотова» (23.08.1939 р.);
- Договір «Про дружбу і кордони» (28.09.1939 р.)

До складу УРСР увійшли
Східна Галичина, Західна Волинь, Холмщина, Полісся, Північна Буковина,
Бессарабія

1939-1941 рр.
радянська колонізація нових земель УРСР

РАДЯНСЬКО-НІМЕЦЬКА ВІЙНА (22 червня 1941 – 9 травня 1945 р.)

- окупація України (1941-1942 рр.);
- окупаційний режим «новий порядок» (1941-1944 рр.);
- Рух Опору в Україні (1941-1944 рр.);
- визволення України (1943-1944 рр.);
- визволення Європи (1944-1945 рр.)

1945-1950 рр.
повоєнна відбудова

1944-1956 рр.
радянська колонізація Західних областей УРСР,
боротьба з ОУН-УПА

Тести.

1. Коли почалася Велика Вітчизняна війна:

- а) 1 серпня 1939 р.;
- б) 22 червня 1940 р.;
- в) 22 червня 1941 р.?

2. Згідно з планом «Барбаросса» головними напрямками наступу фашистської армії вважалися:

- а) Ленінград;
- б) Одеса;
- в) Умань;
- г) Київ;
- д) Москва;
- є) Львів;
- ж) Архангельськ;
- з) Астрахань.

3. Скільки днів тривала оборона Одеси і коли радянські війська залишили місто?

а) 85 днів;	1) жовтень 1941 р.;
б) 73 дні ;	2) листопад 1941 р.;
в) 65 днів ;	3) вересень 1941 р.?

4. З нижче перерахованих виберіть причини, які зумовили поразки Червоної Армії 1941- 1942 рр.:

- а) раптовість фашистського нападу;
- б) значна перевага фашистської армії в живій силі та озброєнні перед радянськими військами;
- в) незавершеність процесу переозброєння СРСР;
- г) масові репресії проти командного складу Червоної армії напередодні війни;
- д) небажання радянських солдат захищати тоталітарний режим в СРСР;
- є) хибність воєнної доктрини Радянського Союзу, некомпетентність воєнно-стратегічного керівництва;
- ж) розпорощення сил Червоної армії на західних кордонах СРСР.

5. З початком війни проти Радянського союзу фашистське керівництво планувало:

- а) створити самостійну українську державу, союзника Німеччини у війні проти Радянського Союзу;
- б) створити українську державу, залежну від Німеччини;
- в) максимально використовувати економічні та трудові ресурси України для успішного ведення війни;
- г) після війни знищити частину слов'янського населення, частину депортувати в Сибір пересилити німецьких колоністів на українські землі.

6. Після окупації фашистською Німеччиною України її територія була розділена на:

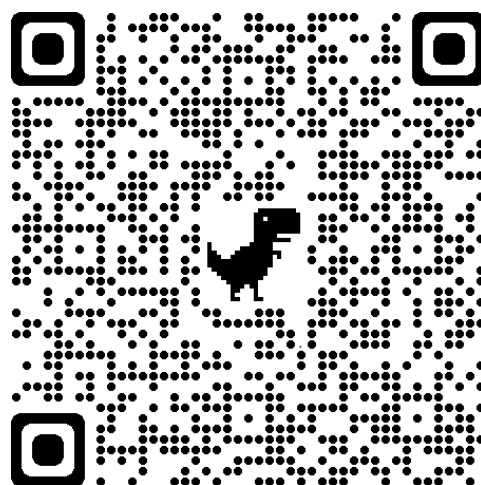
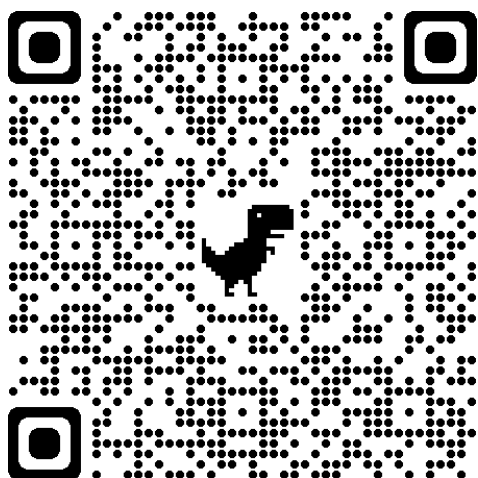
- а) рейхскомісаріат «Україна»;
- б) дистрикт «Галичина» в складі генерал-губернаторства Польща;
- в) дистрикт «Галичина» в складі рейхскомісаріату «Україна»
- г) «Трансністрія» у складі Угорщини;
- д) у складі Румунії;
- є) східні регіони України під управлінням німецького військового командування.

7. 2,8 млн. людей, вивезених із Радянського Союзу до Німеччини були вихідцями з України:

- а) 1,4 – 1,5;
- б) 2,0 – 2,1;

- в) 2,3 – 2,4.
8. Коли було звільнено столицю України – Київ:
- а) 8 жовтня 1943 р.;
 - б) 6 листопада 1943 р.;
 - в) 9 грудня 1943 р.?
9. Коли радянські війська завершили повне визволення України від німецько-фашистських загарбників:
- а) 9 грудня 1943 р.;
 - б) 5 квітня 1944 р.;
 - в) 28 жовтня 1944 р.;
 - г) 23 грудня 1944 р.?
10. Коли було завершено повне роз'єднання українських земель в єдиній державі:
- а) 28 жовтня 1944 р.;
 - б) 29 червня 1945 р.;
 - в) 15 липня 1945 р.?
11. З якою державою було підписано договір про включення Закарпаття до складу УРСР:
- а) Угорщина;
 - б) Німеччина;
 - в) Чехословаччина;
 - г) Польща;
 - д) Румунія?
12. Коли закінчилася Друга світова війна:
- а) 9 травня 1945 р.;
 - б) 6 серпня 1945 р.;
 - в) 9 серпня 1945 р.;
 - г) 2 вересня 1945 р.?
13. Внаслідок врегулювання територіальних питань з сусідніми державами територія і населення УРСР:
- а) збільшились на 110 тис. км² і 7 млн. чол.;
 - б) зменшилась на 110 тис. км² і 7 млн. чол.;
 - в) збільшилась на 72 тис. км² і 4 млн. чол.
14. Прямі демографічні втрати України в людях були приблизно:
- а) 6 млн.;
 - б) 8 млн.;
 - в) 9 млн.;
 - г) 10 млн.;
 - д) 14,5 млн.;
 - є) 12,5 млн.;
 - ж) 15 млн.;
 - з) 17 млн.

Перевір себе

Термінологічний словник.

Агресія – у сучасному міжнародному праві - будь – яке незаконне, з погляду статусу ООН, застосування сил однієї держави (чи групи держав) проти іншої, яке має на меті загарбання території, ліквідацію або обмеження політичної незалежності, насильницьке підкорення нації (народу).

Війна – надзвичайний стан до, якого спонукають націю, державу чи світову спільноту міждержавні суперечності, що нагромадились на попередніх етапах суспільного розвитку. Крайнє загострення цих суперечностей, що не могли бути розв’язані іншими методами (політичними, дипломатичними, економічними) призводять до застосування зброї.

Геополітика – політична концепція, яка стверджує, що в основі політики (переважно зовнішньої) певної держави лежить співвідношення географічних чинників – просторового розташування країни, розміру території, клімату, наявності природних ресурсів, густоти населення тощо.

Компроміс – згода, порозуміння з політичним противником, досягнуті шляхом взаємних вчинків.

Суверенітет – незалежне від будь-яких сил, обставин і осіб верховенство; незалежність держави в зовнішніх і внутрішніх справах.

Фашизм – крайня, антидемократична, радикально-екстремістська політична течія, в основі якої – синтез концепції нації, як вищої та одвічної реальності та догматизованого принципу соціальної справедливості; різновид – тоталітаризм.

Таблиця. Хронологія теми.

1939, 1 вересня	Напад Німеччини на Польщу. Початок Другої світової війни
1939, 17 вересня	Червона Армія перейшла польський кордон
1940, 10 лютого	Розкол ОУН. Створення ОУН – Б та ОУН – М
1940, 28 червня	Червона армія окупувала Північну Буковину і Бессарабію
1941, 22 червня	Напад Німеччини на Радянський Союз
1941, 30 червня	Проголошення ОУН – Б відновлення Української держави
1941, червень	Початок окупації України німецькими загарбниками
1942, осінь	Створення Української повстанської армії (УПА)
1944, жовтень	Визволення України від німецьких загарбників
1945, 26 квітня	На конференції в Сан-Франциско УРСР увійшла до ООН як член – засновник
1945, 8 травня	Капітуляція Німеччини

Висновки:

- ◆ У Другій світовій війні Німеччина і її союзники прагнули розчленувати Україну та колонізувати її.
- ◆ З червня 1941 р. по жовтень 1944 р. Україна була ареною збройної боротьби проти окупантів. Героїчна боротьба розгорнулася в тилу німецьких армій.
- ◆ Частина українців, очолювана ОУН-УПА, прагнула скористатися війною для відродження незалежної української держави.
- ◆ Ворогами самостійної України були не лише нацисти, а й сталінський тоталітарний режим, що стало причиною непримиренної боротьби між радянським і оунівським рухом Опору.
- ◆ Український народ зробив величезний внесок у перемогу над Німеччиною та її союзниками.

**Тема. Становище України у повоєнний період (1945-1946 рр.).
Соціально-економічний розвиток України умовах «відлиги» та в період
загострення кризи радянської системи (1954-1985 рр.),
кінець СРСР та проголошення незалежності України**

Студенти повинні знати:

- ◆ коли і як завершилося формування території сучасної України?
- ◆ особливості відбудови економіки в післявоєнний період;
- ◆ напрямки перетворень, які здійснювала в Західній Україні радянська влада та рух Опору неї західних українців;
- ◆ проблеми розвитку народного господарства України в середині 50-х на початку 90-х рр.;
- ◆ характер суспільно-політичного життя, еволюція політичної системи радянського суспільства в 1945-1991 рр.;
- ◆ причини зародження та етапи дисидентського руху;
- ◆ процеси перебудови в радянському суспільстві;
- ◆ зміст суспільно-політичного життя України в кінці 80-х – початку 90-х рр.;
- ◆ передумови проголошення державної незалежності України;
- ◆ причини розпаду СРСР та передумови створення СНД.

План.

1. УРСР на міжнародній арені.
2. Відбудова народного господарства.
3. Період хрущовської «відлиги» (1953-1964 рр.).
4. Період застою і кризи радянського суспільства (1964-1985 рр.).
5. Україна в період перебудови (1985-1991 рр.).

Теми для рефератів, доповідей:

1. Політичні портрети П. Шелеста та В. Щербицького.
2. Політика русифікації в Україні та її етнополітичні наслідки.
3. М.С. Хрущов і Україна.

Питання, винесені на самостійне вивчення.

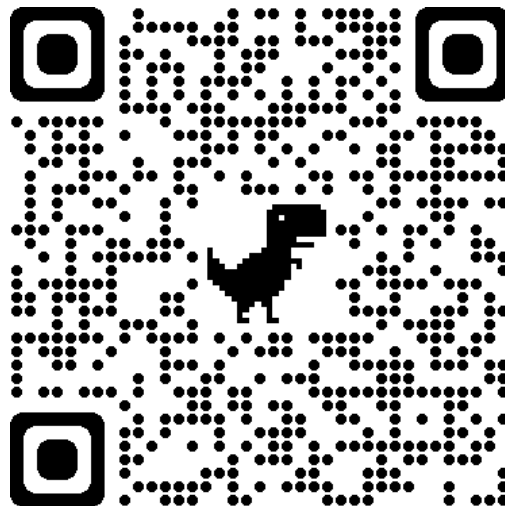
1. Дисидентський рух в Україні.
2. Особливості культурно-духовного життя в Україні.

3. Початок формування багатопартійності в Україні.
4. Закон Української РСР «Про мови».

Питання для самоконтролю.

1. Які причини спонукали до відновлення зовнішньополітичного представництва УРСР у повоєнний період?
2. Чим відрізнялась відбудова народного господарства України від відбудовчих процесів у західних країнах?
3. У чому полягали суть та особливості повоєнних суспільних перетворень у західних областях України?
4. Чим був зумовлений ідеологічний наступ тоталітарного режиму наприкінці 40-х - на початку 50-х рр.?
5. Які зміни відбулися у суспільно-політичному розвитку СРСР та УРСР у 1953-1964 рр.?
6. Чим пояснюється піднесення сільського господарства у середині 50-х рр. і його спад на рубежі 50-х – 60-х років?
7. Як процес реформування суспільства періоду “відлиги” позначився на соціальній сфері?
8. Чому економічна реформа 1965 року не досягла успіху?
9. Які здобутки і втрати мали реформи М. Горбачова?

Про відбудову Європи, «відлигу» і русифікацію, кінець СРСР та проголошення незалежності України

ВІДЛИГА (1953-1964 рр.)

- економічні реформи;
- соціальні реформи;
- політичні реформи

+

ДЕСТАЛІНІЗАЦІЯ (1956-1964 рр.)

- часткова демократизація суспільства;
- відмова від партійно-державного керівництва

⇓

Активізація суспільного життя

+

Активізація літературно-мистецького життя
(«шістдесятники»)

⇓

Дисидентський рух (інакодумці)

ЗАСТІЙ

(1964-1982/1985 рр.)

- Косигінські економічні реформи (1965-1975 рр.);
- криза партійно-державного керівництва;
- Конституція УРСР 1978 р.

Активізація дисидентського руху

⇓

Переслідування опозиції + посилення ідеології

ПЕРЕБУДОВА

(1985-1991 рр.)

- гласність, прискорення, політичний плюралізм;
- чорнобильська катастрофа (26 квітня 1986 р.);
- невдалі економічні реформи;
- політичні реформи;
- початок багатопартійності

⇓

«ПАРАД СУВЕРЕНІТЕТІВ»

(1990 р.)

⇓

«Декларація про державний суверенітет України» (16 липня 1990

р.)

⇓

ДКНС

(19-21 серпня 1991 р.)

⇓

«Акт проголошення незалежності України» (24 серпня 1991 р.)

⇓

Референдум + вибори президента (1 грудня 1991 р.)

Тести.

1. Коли Україна стала членом ООН і хто очолював її делегацію на установчій конференції у Сан-Франциско:
 - а) 6 травня 1945 р;
 - б) 25 червня 1945 р.;
 - в) 12 січня 1946 р.?
 - 1) Д. Мануїльський;
 - 2) М. Гречуха;
 - 3) М. Хрущов?

2. Які області були утворені у складі УРСР в повоєнний період:
 - а) Закарпатська;
 - б) Тернопільська;
 - в) Волинська;
 - г) Дрогобицька (1959 р. об'єднана із Львівською);
 - д) Хмельницька;
 - є) Чернівецька;
 - ж) Львівська;
 - з) Рівненська;
 - і) Вінницька;
 - к) Житомирська;
 - л) Станіславська (1962 р. перейменована на Івано-Франківську);
 - м) Ізмаїльська (1954 р. увійшла до складу Одеської обл.)?

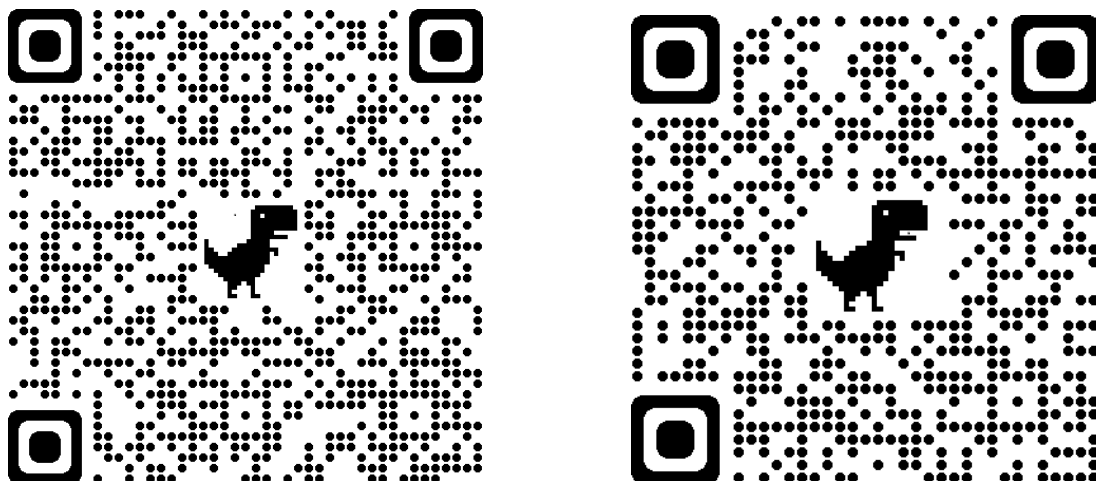
3. Назвіть негативні тенденції в розвитку економіки України:
 - а) відставання від провідних капіталістичних країн за якісними показниками (витрати матеріальних і трудових ресурсів тощо);
 - б) диспропорційне, безсистемне моделювання економіки України, перенасичення промисловими підприємствами;
 - в) зниження темпів зростання продуктивності праці в промисловості;
 - г) розвиток промисловості та сільського господарства інтенсивним шляхом;
 - д) переведення економіки республіки з воєнних на мирні рейки.

4. Вкажіть на пріоритетні напрямки хрущовської реформи в сфері управління народним господарством:
 - а) повний злам антинародної командно-адміністративної системи;
 - б) деяка демократизація управління;
 - в) скасування централізації;
 - г) розширення господарських прав союзних республік;
 - д) наближення управління до виробництва;
 - є) скорочення управлінського апарату.

5. Яких рис набуває політична система на початку 70-х років:
 - а) консерватизму;

- б) поглиблення демократизації;
 - в) відчуження партії від народу;
 - г) посилення ідеологічного диктату;
 - д) гармонійного розвитку націй?
6. Коли була заснована Українська громадська група зі сприяння виконанню Гельсінських угод? Назвіть керівника групи:
а) травень 1975 р.;	1) П. Григоренко;
б) квітень 1976 р.;	2) О. Бердник;
в) листопад 1976 р.	3) Л. Лук'яненко;
г) червень 1977 р.;	4) М. Руденко;
д) листопад 1977 р.	5) О. Тихий.
7. Хто з членів Української Гельсінської групи загинув у таборах:
- а) Ю. Литвин;
 - б) А. Горська;
 - в) О. Тихий;
 - г) В. Івасюк;
 - д) В. Стус;
 - є) В. Чорновіл?
8. Назвіть чинники що уповільнювали економічний розвиток України в 70-80-ті роки:
- а) деформована структура розміщення продуктивних сил;
 - б) катастрофічна екологічна ситуація;
 - в) багаті природні і трудові ресурси;
 - г) значна зношеність основних виробничих фондів;
 - д) вигідне географічне становище;
 - є) хронічне відставання за принциповими економічними показниками;
 - е) децентралізація управління економікою.
9. Коли і де відбувся установчий з'їзд Народного руху України:
а) 5 – 7 листопада 1988 р.;	1) Київ;
б) 8 – 10 вересня 1089 р.;	2) Львів;
в) 2 – 5 січня 1990 р.?	3) Харків?
10. Коли і який орган прийняв Декларацію про державний суверенітет України:
а) 17 жовтня 1990 р.;	1) Верховна рада УРСР;
б) 16 липня 1990 р.;	2) ЦК Компартії України;
в) 30 листопада 1990 р.?	3) Рада міністрів?

Перевір себе

Термінологічний словник.

«Відлига» – процес звільнення радянського суспільства за часів правління М. Хрущова від деяких найбільш одіозних, реакційних рис тоталітарного режиму Сталіна; процес часткової лібералізації деяких сфер життя суспільства, передусім духовної.

Гласність – необхідна умова оптимальної діяльності громадських або державних установ, від яких залежить інтереси окремих осіб і населення країни в цілому, забезпечення громадського контролю над цими органами.

Дисидент – (від лат. *dissidens* – незгодний, в переносному значенні – інакомислячий). У 60-80 – х рр. ХХ ст. у зв'язку зі зростанням незадоволення існуючим режимом дисидентство набуло поширення в СРСР та інших країнах соціалістичного табору як вияв протесту проти утисків і переслідувань. Переслідування самих дисидентів полягало у забороні друкування художніх і політичних творів, прилюдних виступів, через судові процеси, ув'язнення в таборах, насильницьке утримання в психіатричних лікарнях, перешкоди у працевлаштування за фахом.

Економічна реформа О. Косигіна – сповнена протиріч економічна програма, спрямована, з одного боку, на розширення господарської самостійності підприємств, місцевої ініціативи, посилення економічних стимулів до праці, з іншого, - посилювались позиції центральних відомств, що означало новий етап над централізацією.

Операція «Вісла» – насильницьке переселення польською владою в 1947 р. українців з їх етнічних земель на захід Польщі.

Парламент – найвищий загальнонаціональний виборний представницький і законодавчий орган державної влади, що діє на постійній основі. Представницький характер парламенту зумовлює його виборність і колегіальність. Діяльність парламенту визначає зміст і характер парламентаризму як системи взаємодії держави і суспільства.

Перебудова – політика перетворень в СРСР упродовж 1985 – 1991 рр., спрямована на оновлення життя країни. З 1988 р. у СРСР здійснювалася реформа політичної системи, яка полягала в поступовому переданні влади від партапарату державним органам, які обиралися парламентським шляхом.

«Радянізація» західних областей України – прагнення сталінського керівництва реалізувати апробовану у попередні роки тріаду “Індустріалізація – колективізація – культурна революція”, намагаючись уніфікувати життя західного регіону з іншими.

«Шістдесятники» - суспільно-культурне явище, духовний феномен, нове покоління культурних діячів, які мали у своєму активі вищий культурний рівень, талант, смак. Вони вважали природним своє право на розкутість, щирість почуттів, звернення до внутрішнього світу людини, прагнули до відновлення чистої естетики, культивували красу, палко бажали новизни й подолання провінційності своєї культури.

Таблиця. Хронологія теми.

1947, 28 квітня – 12 серпня	Акція «Вісла» – депортація українського населення зі східних регіонів Польщі у західні і північно-західні
1949, грудень	Звільнення М. Хрущова з посади першого секретаря ЦК КП(б)У, обрання на цю посаду Л. Мельникова
1953, 2 – 4 червня	Пленум ЦК КП(б)У звільнив Л. Мельникова від обов’язків першого секретаря ЦК. Обрано О. Кириченка
1954, 19 лютого	Передача Криму зі складу РСФСР до складу УРСР рішенням Президії Верховної Ради СРСР
1954	Україна стала постійним членом ЮНЕСКО
1956, лютий	XX з’їзд КПРС. Доповідь М. Хрущова “Про культ особи і його наслідки”
1957, 26 грудня	На пленумі ЦК КПУ першим секретарем замість О.Кириченка обрано М. Підгорного
1963, 1 – 2 липня	На пленумі ЦК КПУ першим секретарем обрано П. Шелеста
1972, травень	Звільнення П. Шелеста з посади першого секретаря ЦК КПУ, обрання на цю посаду В. Щербицького
1976, 9 листопада	У Києві створено «Українську групу сприяння виконанню гельсінських угод». Очолив групу письменник М. Руденко
1986, 26 квітня	Аварія на Чорнобильській АЕС
1989, 8 – 10 вересня	Установчий з’їзд Народного Руху України в Києві. Голова НРУ – І.Драч
1989, жовтень	Прийняття Верховною Радою УРСР Закону «Про мови в УРСР»
1990, березень	Вибори на альтернативній основі до Верховної Ради

	УРСР
1990, 16 липня	Ухвала Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України
1990, 23 липня	Після відставки В. Івашка головою Верховної Ради України обрано Л. Кравчука
1990, 16 липня	Ухвалення сесією Верховної Ради УРСР Декларації про державний суверенітет України
1991, 19 – 21 серпня	Спроба антикомуністичного державного перевороту з боку консервативних сил московського керівництва
1991, 24 серпня	Ухвалення Акту проголошення незалежності України, прийнятою Верховною Радою.
1991, 1 грудня	Всеукраїнський референдум України. Вибори Президента України. Президентом обрано Л. Кравчука.

Висновки:

- ◆ Після Другої світової війни завершилося возз'єднання українських земель і формування території сучасної України. Головні зусилля населення України були спрямовані на відбудову народного господарства. При цьому відбудовувалися не тільки довоєнні потужності, а й довоєнна структура виробництва з абсолютним домінуванням важкої промисловості. Сільське господарство залишалося другорядною галуззю. Понад 800 тис. жителів України померло від голоду 1946-1947 рр.
- ◆ У Західній Україні в післявоєнний період здійснювався процес радянзації. Відповіддю на це була масова партизанська боротьба ОУН-УПА, яка продовжувалася до сер. 50-х рр.
- ◆ Суспільне життя відбувалося в умовах посилення сталінського тоталітарного режиму.
- ◆ У 1953-1964 рр. «ключовою фігурою» в СРСР був М.С.Хрущов, який відіграв велику роль у розвінчанні «культу особи» і масових репресій, у десталінізації суспільства. Тоталітарний режим поступово змінювався авторитарним. «Хрущовська відлига» створила умови для розвитку української культури, виникла нова генерація української інтелігенції – «шістдесятники».
- ◆ У 50-ті рр. змінилися умови розвитку промисловості і сільського господарства, а друга половина 50-х рр. стала періодом їх помітного зростання. Проте реформи виявилися половинчастими, суперечливими, належним чином не обґрунтованими, і вже на початку 60-х рр. почалося падіння темпів економічного розвитку. У 1963 р. населення було поставлене на межі голоду, від якого врятували закупки хліба за кордоном.
- ◆ Двадцятиріччя (1964-1985 рр.) стало періодом «застою». У 70-ті – 80-ті рр. радянське суспільство знаходилося в стані загальної системної кризи.
- ◆ В Україні поширювався дисидентський рух, пропонуючи шляхи і способи подолання кризи.

- ◆ Криза радянського суспільства спонукала керівні партійні кола до проведення реформ. Їх ініціатором став М.С. Горбачов. Проте реформи розроблялися і впроваджувалися повільно й суперечливо.
- ◆ Процеси перебудови сприяли активізації демократичного, національно-визвольного руху в Україні. Починається процес формування неформальних організацій, опозиційних існуючому режиму. Головну роль у протистоянні партійно-державному апарату відігравав Народний рух України.
- ◆ 19-21 серпня 1991 р. реакційні сили здійснили спробу державного перевороту з метою збереження СРСР і тоталітарного режиму в ньому.
- ◆ 24 серпня 1991 р. відбулася історична подія; Верховна Рада УРСР прийняла Акт проголошення незалежності України. Референдум 1 грудня 1991 р. підтвердив це історичне рішення.

**Тема. Відновлення незалежності України.
Суспільно-політичний розвиток України умовах незалежності.**

Студенти повинні знати:

- ◆ складові державного будівництва в Україні;
- ◆ суспільно-політичні рухи в умовах становлення незалежності;
- ◆ труднощі національно-культурного відродження;
- ◆ процеси, які характеризують релігійне життя в Україні;
- ◆ принципи міжнаціональних відносин в Україні;
- ◆ стан розвитку української економіки в роки незалежності та сучасної соціально-економічної ситуації в Україні;
- ◆ зміст міжнародної політики України.

План.

1. Політичний розвиток України.
2. Економічні реформи. Становище в соціальній сфері.
3. Духовне життя суспільства.
4. Зовнішня політика України.

Теми для рефератів, доповідей:

1. Українська західна та східна діаспори.
2. Формування багатопартійної системи в Україні.

Питання, винесені на самостійне вивчення.

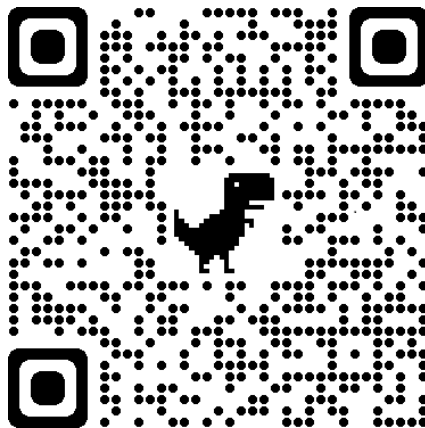
1. Українська держава на сучасному етапі. Конституційний устрій. Основні напрямки зовнішньої політики. Основні напрямки внутрішньої політики.
2. Україна і Євросоюз.

Питання для самоконтролю.

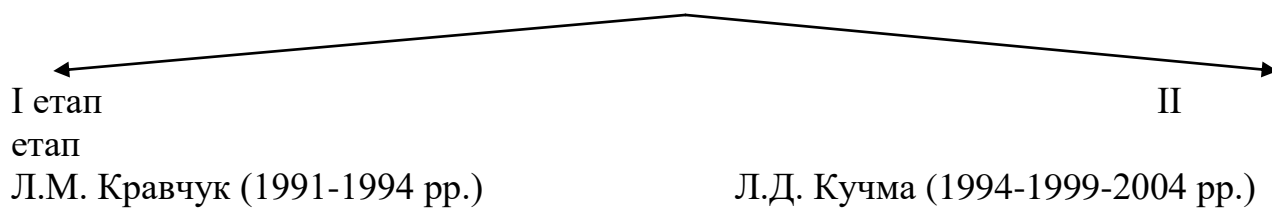
1. Які фактори сприяли творенню незалежної Української держави?
2. Як ви охарактеризуєте процес формування владних структур?
3. Дайте характеристику процесу становлення багатопартійності в Україні.
4. Які тенденції економічного розвитку притаманні Україні наприкінці 1991 – першій половині 1994 р.?
5. У чому полягає суть «релігійного відродження» в Україні та особливості сучасних процесів в цій галузі?
6. Становлення зовнішньої політики України на початку 90-х рр.

7. Концептуальне оформлення зовнішньої політики: її зміст.
8. Головні напрямки регіонального співробітництва України.
9. Міжнародні організації та участь України в їх діяльності.

Історія про проголошення незалежності, реформи, обрання президентів, революції та Російсько-Українську війну

**1991-2004 рр.
Державотворчі процеси**

Але

жовтень 2004 – січень 2005 рр.
Помаранчева революція

В.А. Ющенко (2005-2009 рр.)

В.Ф. Янукович (2010-2014рр.)

П.О.Порошенко (2014-2019рр.)

В.О. Зеленський (з 2019р.)

Тести.

1. На підтримку яких принципів виступала Верховна Рада УРСР в умовах політичної кризи початку 90-х рр.:
 - а) принцип суверенної рівності;
 - б) принцип невтручання у внутрішні справи;
 - в) принцип поваги до законно обраних органів державної влади в республіках;
 - г) принцип відмови від силових акцій у вирішенні політичних проблем;
 - д) принцип збільшення владних прерогатив союзного центру?

2. Які позиції зайняла українська делегація на переговорах в Ново-Огарьові в обговоренні союзного договору:
 - а) надання максимальних повноважень союзним республікам;
 - б) вихід УРСР зі складу СРСР;
 - в) виступала проти будь яких змін у СРСР?

3. Державний переворот за участю ДКНС відбувся:
 - а) 19 – 21 серпня 1991 р.;
 - б) 20 – 21 серпня 1991 р.;
 - в) 19 – 22 липня 1991 р.

4. Що на ваш погляд можливо віднести до атрибутів державності:
 - а) фіксація кордонів;
 - б) визначення громадянства;
 - в) визнання національної символіки;
 - г) формування власних збройних сил;
 - д) запровадження інституту президентства?

5. Чим пояснити виникнення економічної кризи на початковому етапі переходу від командної до ринкової економіки кінця 1991 – першої половини 1994 рр.:
 - а) тотальне одержавлення економіки;
 - б) відсутність сформованого, самостійного і самодостатнього державного апарату;
 - в) панування монополізму;
 - г) екстенсивний шлях розвитку господарства;
 - д) інтенсивний шлях розвитку господарства;
 - е) структурна диспропорціональність економіки;
 - ж) збільшення залежності від господарчих зв'язків з іншими республіками колишнього СРСР;
 - з) низька якість продукції, яка ставала неконкурентоспроможною на світовому ринку?

6. Яка концепція економічного розвитку була запропонована президентом Л. Кравчуком:
- а) розвиток ринкових відносин;
 - б) запровадження власної грошової системи;
 - в) вихід з рубльового простору;
 - г) приватизація;
 - д) демонополізація;
 - є) лібералізація зовнішньоекономічної діяльності;
 - ж) збереження рубльової зони?
7. Які шляхи виходу з економічної кризи були запроваджені урядом Л. Кучми:
- а) відновлення галузевого централізованого управління народним господарством;
 - б) стабілізація економічного становища через посилення адміністративних методів управління;
 - в) розбудова ринкової інфраструктури;
 - г) відмова від моделі державного регулювання економічними процесами?
8. Що стало безпосереднім проявом релігійного відродження сучасної України:
- а) формування нового ставлення до релігії;
 - б) відновлення діяльності українських національно орієнтованих церков;
 - в) заснування в Україні інших центрів релігійних організацій;
 - г) розбудова розгалуженої релігійної мережі;
 - д) наростання міжконфесійних протиріч?
9. Як ви розумієте принцип «баланс інтересів»:
- а) неприєднання до будь-яких воєнних блоків і політичних союзників;
 - б) вступ у всі блоки та політичні союзи;
 - в) побудова зовнішньої політики на основі багатьох угод з різними країнами?
10. Головними напрямками зовнішньої політики України є:
- а) розвиток двохсторонніх міждержавних відносин;
 - б) розширення участі в європейському регіональному співробітництві;
 - в) вступ до ЄС;
 - г) співробітництво в рамках СНД;
 - д) діяльність в ООН та інших міжнародних організаціях.
11. Коли була прийнята Конституція України:

- а) 28 червня 1996 р.;
- б) 28 липня 1996 р.;
- в) 25 серпня 1997 р.?

12. Коли Україна вступила до Ради Європи, ставши 37-м членом цієї авторитетної організації:

- а) 16 листопада 1994 р.;
- б) 9 листопада 1995 р.;
- в) 2 червня 1996 р.?

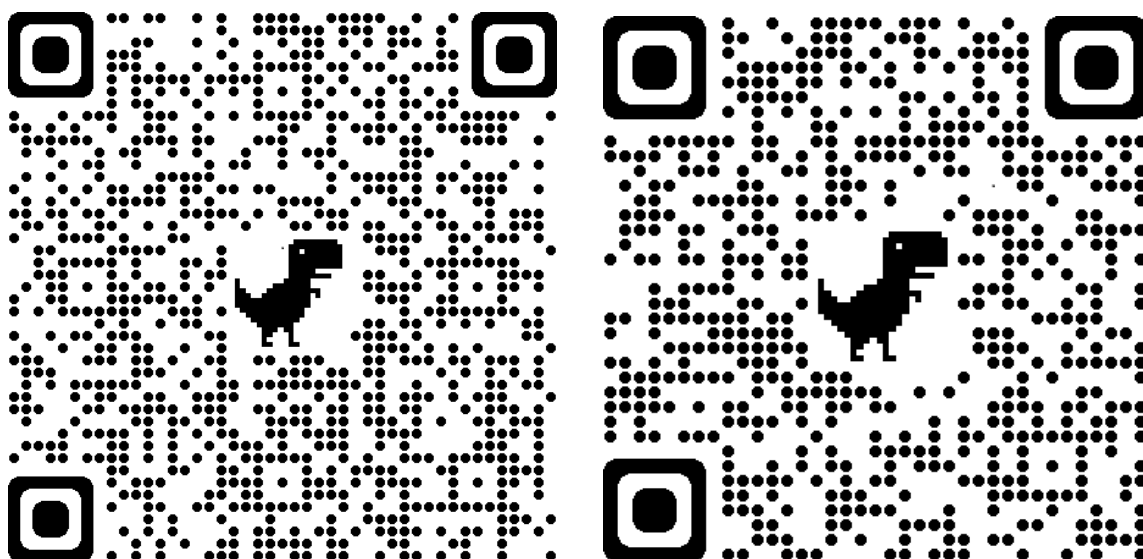
13. Яку направленість економіки забезпечує держава в сучасних умовах:

- а) ринкову;
- б) конкурентну;
- в) соціальну?

14. Які функції є найважливішими функціями держави в Україні:

- а) захист суверенітету та територіальної цілісності;
- б) забезпечення економічної безпеки;
- в) забезпечення інформаційної безпеки?

Перевір себе

Термінологічний словник.

Автономія – самоврядування певної частини держави, що здійснюється в межах, передбачених загальнодержавним законом (Конституцією).

Валова продукція – показник, що характеризується розміром і напрямом виробництва продукції національної економіки, окремих промислових чи сільських підприємств у грошовому обчисленні.

Громадянське суспільство – суспільство громадян із високим рівнем економічних, соціальних, політичних, культурних і моральних якостей, яке, будучи незалежним від держави, суспільно з нею формує розвинуті правові відносини, взаємодіє заради суспільного блага.

Демократія – форма економічного і політичного устрою суспільства, заснована на визнанні народу основним джерелом влади; тип держави, яка декларує і втілює на практиці принципи народовладдя, права і свободи громадян, рівні можливості для діяльності різних політичних сил, контроль за діями органів влади.

Держава – базовий інститут політичної системи і політичної організації суспільства, що створюється для забезпечення життєдіяльності суспільства в цілому і здійснення політичної влади домінуючою частиною населення в соціально неоднорідному суспільстві, з метою збереження його цілісності, безпечного існування, задоволення загальносоціальних потреб.

Децентралізація – управлінська політична система, за якої частина функцій центральної влади переходить до місцевих органів самоврядування з метою оптимізації практичного вирішення питань загальнонаціональної ваги, а також реалізації регіонально - локальних програм.

Еволюція – процес поступових змін, суть яких полягає в спрощенні або ускладненні розвитку чого-небудь або кого-небудь.

Ідеологія – система концептуально оформлених уявлень, ідей та поглядів на політичне життя, яке відображає інтереси, світогляд, ідеали, умонастрій людей, класів, націй, суспільства, політичних партій, громадських рухів та суб'єктів політики.

Таблиця. Хронологія теми.

1991, 24 червня	Акт проголошення незалежності України
1991, 1 грудня	Всеукраїнський референдум і вибори Президента України
1991, 8 грудня	Створення Співдружності Незалежних Держав (СНД). Припинення існування СРСР
1992, січень	I Конгрес українців
1994, березень	Позачергові вибори до Верховної Ради України
1994, червень-липень	Вибори Президента України. Президентом обраний Л. Кучма
1994, листопад	Україна приєдналася до Договору про “нерозповсюдження ядерної зброї”
1995, листопад	Вступ України до Ради Європи
1996, 28 червня	Прийняття Конституції України
1996, вересень	Введення національної грошової одиниці – гривні
1999, листопад	Вибори Президента України. Президентом обраний Л. Кучма
2000, квітень	Всеукраїнський референдум з актуальних питань життя держави
2001, червень	Візит Папи Римського Івана Павла II в Україну
2001, серпень	III Всесвітній форум українців у Києві

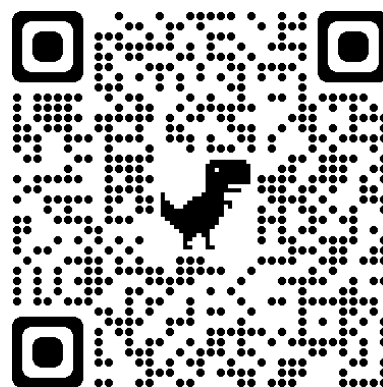
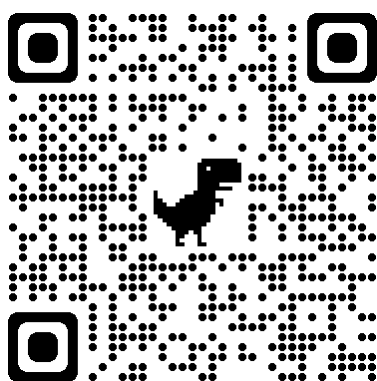
Висновки:

- ◆ Першочерговою проблемою після проголошення незалежності України стало державне будівництво. Важливим етапом на цьому шляху було прийняття 28 червня 1996 р. основного закону – Конституції України – першооснови розбудови держави і суспільства.
- ◆ Важливим досягненням Української держави є створення цивілізованих міжнаціональних стосунків.
- ◆ Незалежність радикально змінила умови діяльності партій, громадських організацій і об’єднання, роль яких зростає у житті суспільства.
- ◆ Економіка України опинилася в ситуації глибокої економічної кризи, що негативно позначилось на соціальній сфері, знизився життєвий рівень населення.
- ◆ Незважаючи на складні економічні умови, відбувається національно-культурне відродження. Активізується церковно-релігійне життя, яке стало важливим елементом духовного і національного відродження України.

- ◆ Україна впевнено заявила про себе на міжнародній арені. Головними принципами її зовнішньої політики є демократизм, миролюбність, ядерне роззброєння, розширення економічного співробітництва.
- ◆ Тяжким і довгим був шлях України до незалежності, нелегкими є становлення і розбудова її державності, особливо ринкової економіки.
- ◆ Однак, попри всі труднощі, український народ спроможний наповнити незалежність реальним змістом і посісти гідне місце серед цивілізованих народів планети.

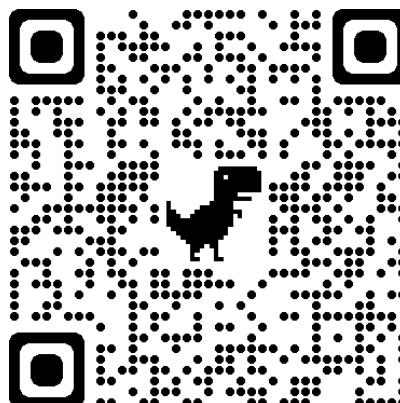
Додатково

Громадсько-політичні та військові діячі Діячі культури, освіти та науки

Художні роботи (Образотворче мистецтво)

Скульптура. Пам'ятники

Основні підручники та навчальні посібники:

1. «Історія: Україна і світ (інтегрований курс, рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Мудрий, М. М.; Аркуша, О. Г. (2018)
2. «Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Бурнейко, І.О; Хлібовська, Г.М.; Крижановська, М.Є; Наумчук, О. В. (2018)
3. «Історія України (рівень стандарту)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти Власов, В. С.; Кульчицький, С. В. (2018)
4. «Історія України (профільний рівень)» підручник для 10 класу закладів загальної середньої освіти /Власов, В. С.; Кульчицький, С. В. (2018)
5. Історія України (підручник для ВНЗ), колектив авторів, кер. Зайцев Ю.Д., Світ, 2003;
6. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Лебедева Ю. Г., Освіта, 2003;
7. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Шаповал Ю. І., Генеза, 2005;
8. Історія України. Мицик Ю. А. – К., 2008 р.;
9. Історія України. Островський В.В. 2009 р.;
10. Історія України. Бойко О.Д. –К.,2004

Додаткові підручники та навчальні посібники:

1. Історія України (навчальний посібник), Світлична В.В. 2010 р.
2. Історія України (навчальний посібник), Гончарук П.С. 2009
3. Історія України (навчальний посібник), Гусєв В.І. 2008 р.
4. Історія України (навчальний посібник), Юрій М.Ф. 2008р.
5. Історія України (навчально-методичний посібник для вчителів), 11кл., Коляда І., Лук'янчук О., Аконіт, 2006;
6. Історія України. Хрестоматія, 10-11 кл., за ред. Гусєва В.І., Вища школа, 2005;
7. Збірник тренувальних тестів з історії України, Власов В.С., Пометун О.І., Фрейман Г.О., Генеза, 2008;
8. Історія України. Збірник тестових завдань, Куриленко О., Шеремет Ю., Грамота, 2008;
9. Історія України (методичний посібник для вчителя), 10кл., Коляда І. А., Реєнт О.П., Аконіт,2007.

Інформаційні ресурси

1. Державний комітет архівів України <http://archives.gov.ua>
2. Інститут суспільних досліджень <http://www.ukrterra.com.ua/>
3. Ізборник. Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. <http://izbornyk.org.ua/>
4. Інститут історії України НАН України www.history.org.ua
5. Український історичний портал <http://www.history.com.ua>
6. Український воєнно-історичний форум <http://www.milua.org>
7. Нариси історії України <http://history.franko.lviv.ua>
8. Історія України <http://www.uahistory.cjb.net/>

9. Козацтво XV–XXI ст. <http://www.cossackdom.com/>
10. Голодомор в Україні 1932–1933 рр. <http://golodomor.ukrinform.com>